

Powstanie Wielkopolskie

<https://pw.ipn.gov.pl/pwi/pamiec/miejsca-pamieci/9004,KOSCIAN-miasto-powiatowe.html>
23.04.2024, 14:50

KOŚCIAN (miasto powiatowe)

1. Na skwerze pośrodku na pl. Paderewskiego 27 XII 1988 r. został odsłonięty pomnik ku czci powstańców wielkopolskich, ufundowany przez miejscowe koło ZBoWiD. Ma on kształt ustawionego pionowo na cokole z kostek kamiennych głazu z tablicą kamienną, nad którą widnieje mała metalowa podobizna krzyża powstańczego. Później obok ustawiono replikę ciężkiego karabinu maszynowego. Przed 90. rocznicą powstania pomnik został odrestaurowany i 27 XII 2008 r. odsłonięty ponownie. Na głazie zawieszono nową tablicę (dotychczasową umieszczono poniżej), po bokach zaś położono dwie kamienne tablice z nazwiskami 73 poległych powstańców.

2. Na domu przy Rynku 32 w 1938 r. umieszczono metalową tablicę, wmurowaną z inicjatywy miejscowych harcerzy, która upamiętnia siedzibę Polskiej Organizacji Wojskowej zaboru pruskiego na okręg Kościan w latach 1917-19.

3. Na gmachu Wielkopolskiego Banku Kredytowego przy ul. Kościuszki 2 widnieje nieduża biała tablica przypominająca, że w okresie powstania wielkopolskiego była tu siedziba Powiatowej Rady Ludowej i Straży Ludowej. U góry ozdobiona jest skrzyżowanymi szablami. Została wmurowana 27 XII 1928 r. w 10-lecie powstania, ukryta we wrześniu 1939 r. i przywrócona w 1985 r., w 67. rocznicę wybuchu powstania.

4. Na słupie bramy, prowadzącej od strony ul. Kilińskiego do północno-zachodniej części szpitala psychiatrycznego, odsłonięto w grudniu 1993 r. czarną kamienną tablicę, ozdobioną małym wizerunkiem lilijki harcerskiej. Upamiętnia ona zdobycie w nocy 29/30 XII 1918 r. przez Rezerwę Skautową broni i sprzętu wojskowego zmagazynowanego w jednym z pawilonów szpitala.

5. Tablicą kamienną na domu przy ul. Masztalerza 2 uczczono st. szeregowca Franciszka Masztalerza (1899-1919), harcerza i pierwszego poległego powstańca z Kościana, ranionego śmiertelnie 11 I pod Rydzyną (według *LS* pod Tworzanicami). Tablica, ozdobiona krzyżami powstańczym i harcerskim, została odsłonięta 9 V 1983 r.

6. Przed Zespołem Szkół Ponadgimnazjalnych przy ul. Wielichowskiej 43a wznosi się pomnik jego patrona - Franciszka Ratajczaka, wykonany przez Henryka Grysia i odsłonięty 28 XII 1984 r. Na cokole z kostek granitowych stoi bryła obrobionego z grubsza granitu; na niej znajduje się metalowa okrągła płaskorzeźba z wizerunkiem

patrona, a niżej tablica z krzyżem powstańczym i napisem informacyjnym. F. Ratajczak urodził się w Śniatach (patrz hasło), które leżały wówczas w powiecie kościańskim.

7. Na ścianie Domu Rzemiosła (ul. Rzemieślnicza 2) odsłonięto 17 IV 1989 r. tablicę ku czci rzemieślników - ofiar walk o wolność Ojczyzny w latach 1918-20 i 1939-45.

8. Na ścianie domu przy ul. Rzemieślniczej 4 we wrześniu 1987 r. umieszczono staraniem ZHP granitową tablicę ku czci Józefa Kamińskiego (1895-1962), drużynowego I Drużyny Harcerzy im. Jana III Sobieskiego, dowódcy kompanii Rezerwy Skautowej w powstaniu wielkopolskim. U góry znajduje się medalion z płaskorzeźbionym popiersiem J. Kamińskiego, a u dołu metalowe krzyże: harcerski i powstańczy.

9. Na starym cmentarzu farnym przy ul. Bączkowskiego, w części wschodniej, urządzono kwaterę grobów poległych za wolność Ojczyzny w latach 1919-21, otoczoną ogrodzeniem łańcuchowym na słupkach kamiennych. Pośrodku w 1921 r. wystawiono pomnik w kształcie ostrosłupa ściętego zbudowanego z ciosów kamiennych. Na cokole z przodu widnieje czarna tablica z napisem ku czci bohaterów, a z boków tablice z nazwiskami 88 powstańców i żołnierzy poległych lub zmarłych w miejscowym lazarecie. W *LS* wymienieni są mieszkańcy Kościana: Franciszek Frankiewicz (1875-1919), zmarły 13 I z ran odniesionych pod Lipnem, Franciszek Masztalerz (patrz wyżej, nr 5), Franciszek Sikora (1890-1919), który 27 VII utonął w Obrze w Kiełczewie, i Piotr Szypura (1900-19), zmarły 10

